

3. Отварухіна І.С. «Стратегія економічного росту в умовах ринку», Владивосток: Видавництво Далекосхідного університету, 1996. – 182 с.
4. Галіцин В.К. «Системи моніторингу в управлінні економікою: моделювання та інформаційні системи в економіці». – К., 2001.
5. Галіцин В.К. «Дискретність спостереження в системі моніторингу: моделювання та інформаційні системи в економіці». – К., 2001.
6. Пугачова М.В. «Концептуальні основи статистичного моніторингу», – К., 2003.
7. Савчук В. «Моніторинг стану підприємства». – 2004.

Затулівітер Ю.С.

аспірант,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ВРАХУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ В НАЦІОНАЛЬНОМУ РАХІВНИЦТВІ

Ідеї та практичні методи переходу до сталого розвитку підтримані більшістю країн світу, роблять необхідним врахування екологічного фактору в системі основних соціально-економічних показників розвитку. Слід зазначити, що традиційні макроекономічні показники не можуть дати повну картину економічного розвитку та зростання добробуту населення, а за їх формальним зростанням може бути прихована екологічна деградація. У світі активно йде розробка критеріїв та індикаторів сталого розвитку. Цим займаються провідні міжнародні організації: Організація об'єднаних націй (ООН), Світовий Банк, Європейське співтовариство та ін.

Важливим етапом розвитку національного рахівництва є розробка та впровадження нової концепції системи рахівництва СНР-2008. Варто підкреслити, що перехід на «СНР-2008» передбачає екологічний чинник як на внутрішній параметр функціонування «зеленої» економіки. Екологічно скориговані показники доходів забезпечують вірогідну статистичну інформацію про економічне зростання та позитивний чи негативний вплив екологічного чинника. Наприклад, у Нідерландах традиційно розрахований ВВП у період з 1980-2000 рр., становив 164, а за обчисленнями екологічної політики 127. У Шотландії різниця між екологічним і традиційним ЧВП в середньому становить 4%, а у Франції – у межах близько 3-5%, залежно від методу оцінки [1; 2; 3].

Поступово «зелена економіка стає механізмом забезпечення сталого розвитку, а зміни набувають незворотного характеру. Зростає цінність природного капіталу, трансформуються методики розрахунків

економічних індексів країн, секторів економіки, підприємств з врахуванням соціальних та екологічних параметрів.

Існуюча в Україні система обліку економічної діяльності не реагує на екологічні виклики, будучи зосередженою на економічному зростанні та використанні лише традиційних макроекономічних показників як ключових індикаторів прогресу. Така обмежена її цільова спрямованість разом з нерозвиненістю інструментів обліку впливу господарської діяльності на стан довкілля та виснаження природного капіталу може стати причиною помилкових і необґрунтованих рішень, зниження контролю над реалізацією екологічної політики, спричиняючи її низьку результативність, а відтак – недостатню збалансованість еколого-економічного розвитку.

Особливий інтерес становлять опрацювання напрямів запровадження еколого-економічного рахівництва з використанням міжнародного досвіду та результатів сучасних наукових досліджень, а також практичних рекомендацій щодо введення екологічних факторів у традиційні макроекономічні показники та систему національного рахівництва (СНР) загалом.

В СНР тільки частково відображається роль навколишнього середовища в економіці. Нагально постає питання корегування традиційних показників економічного розвитку за допомогою певних методів.

Таблиця 1

Існуючі методи ведення національних екологічних рахунків

№	Назва методу	Зміст
1	Модифікація національних економічних рахунків (в рамках СНР)	Введення до національних рахунків екологічних наслідків господарської діяльності (вартісна оцінка екологічного збитку, екологічні послуги, запаси природного капіталу, природоохоронні витрати);
2	Розробка окремих (сателітних) рахунків	Рахунки поза основного компонента СНР, але доповнює його;
3	Створення окремої природно-ресурсної та екологічної системи обліку	Рахунки пов'язані з антропогенною експлуатацією природних ресурсів;

Джерело: розроблено авторами за даними:[3]

Врахування екологічних чинників в національному рахівництві починається з 1993 року. Нова система розроблялася Керівництвом для інтегрованих еколого-економічних розрахунків, що підтвердило

важливість введення екологічної складової в національне рахівництво [1]. Перші редакції екологічних рахунків використовували різні методи та підходи.

У таблиці 1 наведені існуючі методи національних екологічних рахунків, але кожна країна удосконалює свої національні рахунки виходячи із своїх потреб та необхідності.

Природоохоронна направленість системи еколого-економічного обліку передбачає її специфічні особливості, у порівнянні з традиційними макроекономічними показниками і інструментами. До таких особливостей слід віднести:

- використання даних в натуральному вигляді;
- самостійний, хоча і взаємопов'язаний характер відносно до традиційної системи національного рахівництва;
- застосування поряд з ринковими, неринкових оцінок.

Крім цього, еколого-економічний облік дозволяє оцінити екологічні витрати (виснаження і вплив на якість природних ресурсів), а також піднімає питання про включення в національне багатство природного капіталу.

Імплементация екологічних рахунків відповідає основним цілям державної екологічної політики, особливо в частині вдосконалення інформування населення з питань охорони навколишнього середовища, ліквідації залежності між економічним зростанням та погіршенням його стану, створення системи екологічно збалансованого використання природних ресурсів та забезпечення переходу до системи інтегрованого екологічного-економічного управління.

Список використаних джерел:

1. Directions for the EU on Environmental indicators and Greened National Accounting. The integration of environmental and economic information systems. COM (94) 670 final, 21 December 1994 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://aei.pitt.edu/5827/1/5827.pdf>.

2. Handbook of National Accounting: Integrated Environmental and Economic Accounting 2003 // Studies in Methods. – 2003. – № 61, Rev.1. – 598p. – (Series F).

3. United Nations, Integrated Environmental and Economic Accounting, Interim Version // Studies of Methods. Handbook of National Accounting, 1992 [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_78E.pdf.